

BAMBULÓ

Korlátozott jelenlét - Táguló horizontok

Csanády Anna Dorottya, Varga Liza

Mindenkinek vannak az életében megszokott helyek, útvonalak, jól ismert környékek, melyeken nap, mint nap végigmegy. Rutinszerűen, ösztönösen közlekedik rajtuk, nem is kell különösebben figyelnie, mert pontosan tudja, hol kell leszállni, bekanyarodni vagy éppen megállni. Ezek a környékeken és utakon általában, a helyismeretből adódóan, biztonságban érzi magát az ember. Ez a biztonságérzet ad lehetőséget számára arra, hogy könnyedén belefeledkezzen gondolataiba, és ilyenkor hajlamos hosszabb időre elbambulni.

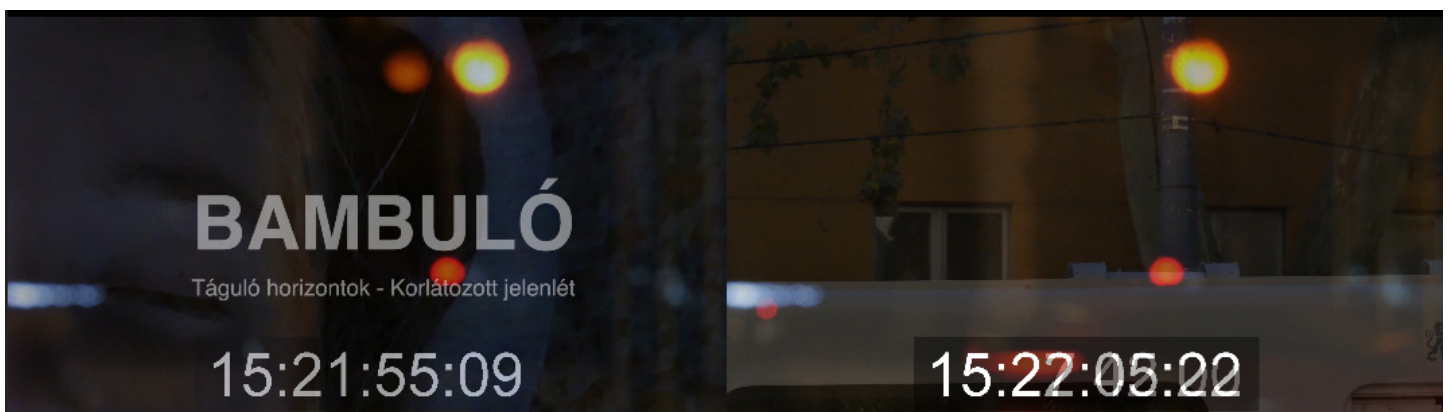
A bambulás sodródó, öntudatlan, meditatív állapot. A bambuló személy valójában csak kis részét fogja fel a fizikai valóságnak, mert az adott pillanatban alapvetően a gondolati világában van jelen. Ezt a létállapotot a helyismeret és a biztonságérzet teszi lehetővé, hiszen ekkor tudja igazán elengedni magát az ember. Amikor ismeretlen helyeken jár, annyira leköti a tájékozódás és az óvatosság, hogy nem engedheti meg magának a figyelemlankadását.

A mai fiatal generáció számára azonban, elsősorban az új technikai eszközöknek (mobiltelefon, mobilinternet stb.) köszönhetően, ez a helyismeret és tájékozódóképesség jelentősen kitágult. Minden információ megtalálható a zsebükben. Esélyük sincs az eltévedésre vagy az elveszettségre, mert másodpercek alatt kideríthetik, hogy hogyan lehet eljutni egyik helyről a másikra. Milyen közlekedési eszközzel kell menni, hol kell leszállni, merre kell menni, sőt, ha ez sem lenne elég, bármikor telefonálhatnak vagy írhatnak valakinek, aki felvilágosítással tud szolgálni.

A ma húszas éveik elején járó fiatalok az első olyan generáció, amely, amint elkezdett egyedül tájékozódni a világban, már a kezükben is volt egy eszköz, ami hatalmas tudástárral rendelkezett, és nagyban megkönnyítette életüket, illetve növelte a biztonságérzetüket.

Ehhez a tempóhoz természetesen a világ is hamar alkalmazkodott és hozzá gyorsult, ma egy idősebb embernek okostelefon és az ahhoz tartozó felhasználói tudás nélkül sokkal nehezebb és bizonytalanabb a városban való eligazodás, mint korábban volt. Amikor például valamilyen forgalmi akadály miatt megváltoztatják egy tömegközlekedési eszköz megállójának a helyét, egy fiatal villámgyorsan, telefonja segítségével megszerzi az utazás folytatásához szükséges információt, de egy idős ember csak a körülötte található jelekre tud hagyatkozni, melyeken olykor igencsak nehéz kiigazodni, mert már nem veszik annyira figyelembe azok fontosságát.

Vegyük még ehhez hozzá, hogy ezek a telefonok nem csak információval, de végtelen szórakozást biztosító lehetőséggel rendelkeznek. Zenét lehet rajtuk hallgatni, filmet nézni, játszani, böngészni, egy teljesen új, digitális teret nyitva az életben. E korosztály napjainak jelentős részét teszik ki ezek az eszközök. A segítségükkel biztonsággal tájékozódhatnak és közlekednek a városban, és emiatt az érzés miatt nyugodtan hallgathatnak zenét, nézhetnek videót, vagy chatelhetnek utazás közben. Ezek mind hozzásegíthetik az embert a bambuló tudatállapothoz, mert hozzászoktatnak a figyelem megosztásához. A zenehallgatás például a világ zajait zárja ki, ami közvetlen hozzájárul a bambuló állapot eléréséhez.

Mi is történik pontosan ebben az állapotban?

Az ember ugyan jelen van egy fizikai térben és valós időben, ám szellemileg és lelkileg csak korlátozottan tartózkodik ott. Megnyílik a tér, új horizontok jelennek meg, párhuzamos síkok keletkeznek. Egyszerre van nagyon erőteljesen valahol máshol, amire nagyon koncentrálnak, és közben egy alacsonyabb tudatállapotban érik hatások a fizikai környezetéből. Megváltoznak a nézőpontok, kitágulnak az idő- és térbeli horizontok. Amikor az ember térben és időben egy helyen van jelen, akkor egy nézőpontból tekint a dolgokra és egy horizont van, de amikor ezek a rétegek egymásra rakódnak, akkor megváltoznak ezeknek a jelentései és létre jön a bambulás létállapota. Ilyenkor a térérzékelésünk is megváltozik, és bizonyos szempontból sokkal direkttebbé, áthatóbbá, erősebbé válik.

Ezt a korlátozott jelenléteket több minden kiválthatja, sok fiatal a digitális térben tud úgy elveszni, hogy szinte teljesen figyelmen kívül hagyja a valóságot, és már csak a virtuális valóságra tud figyelni. Ez az állapot azonban nem egyezik meg a bambuló tapasztalatával, mert a digitális térnek van egy látható vetülete (a telefon képernyője), mely lehetővé teszi, hogy használója semmilyen szinten se érzékelje a külvilágot. (Egészen konkrétan már nem is látja azt). Ezzel szemben, amikor az ember gondolati tereket kapcsol a valósághoz, akkor, még ha homályosabban is, de látja, és bizonyos mértékig fel is dolgozza a körülötte zajló eseményeket. Ilyenkor teljesen máshogy éli meg a fizikai jelenlétét a térben. Ez is sokféle lehet, de ami építészeti szempontból különösen érdekes, hogy a dolgok elvesztik a konkrét jelentésüket és átértékelődnek. Sokszor csak foltok, formák, fények vagy árnyképek maradnak meg belőlük.

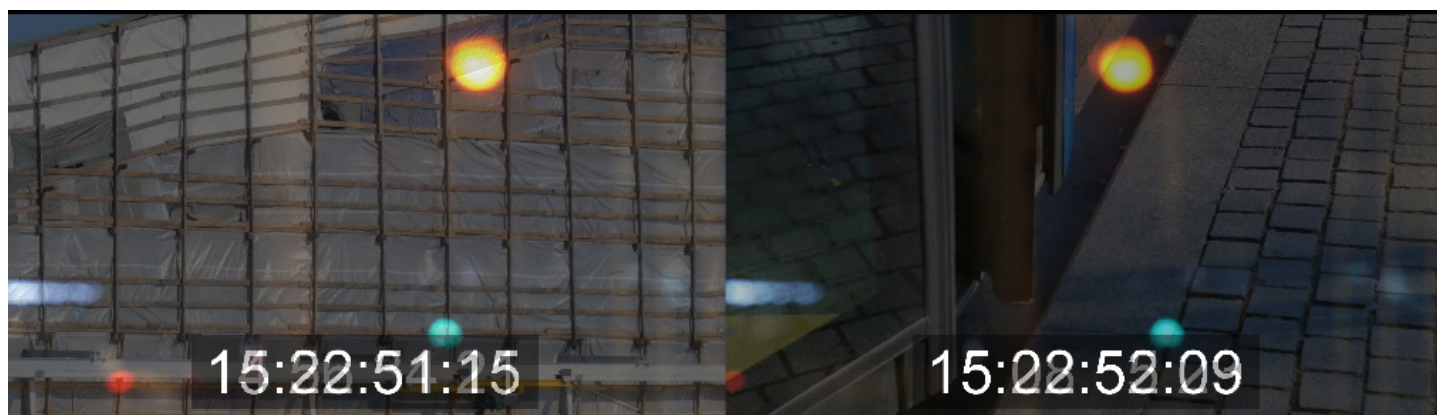
A digitalizáció és az élet felgyorsulásának hatására város használatának a módja megváltozott.

Váratlanul fedezi fel az ember, hogy máshogy látja és érzékeli a tereket és a formákat. Ebben az állapotban új dimenziók nyílhatnak meg, melyek akár össze is kapcsolhatók (szintetizálhatók): a házak alatt feltűnhetnek rejtett pincerendszerek, a falak mögött a lakások, a szobák, és bennük az emberek; a háztetők fölött kinyílhat egy új horizont, a házak mögötti kertek, utcák, és azokon túl más épületek, hegyek, folyók, utak és zöld területek. S ezek a dolgok mind - külön-külön véve, vagy akár együttesen is - megmozdulhatnak, sorba rendeződhetnek, eseményekké, epizódokká, netán történetekké alakulhatnak. A nagy kérdés, amelyre nincs válasz, hogy két bambuló egymástól függetlenül érzékelheti-e, láthatja-e ugyanazt.

Ami azonban lehetségesnek látszik:

A városban járva és arra rácsodálkozva, annak terei nem korlátozhatók csupán a fizikai valóságra.

Kisfilmünkben ezt a létállapotot vagy ennek a bennünk megjelenő leképeződését igyekeztünk megidézni.

A filmben végig fut egy alap kép, amin egy homályos keresztveződés folyamatosan villogó lámpája, illetve az ott közlekedő autók és emberek életlen kontúrja látszik. Ez a látvány az egész videót végigkíséri, ahogyan egy bambuló ember érzékelné. Látja is meg nem is, néha feltűnik máskor pedig eltűnik, de a villogó lámpa, ugyan korlátozottan, de mégis folyamatosan jelen van.

-Első dimenzió. (Fizikai kép)-

Ebbe a monotonitásba jelenik meg a parton fekvő ember, aki a bambuló tudatállapotnak a leképződése. Vele jelenik meg az érzés.

-Második dimenzió. (Tudatállapot)-

A villamos elindulásával, elindul egy monoton zene, ami még inkább segít kizárni a külvilág zajait, és már tényleg csak nagyon halványan látszik az eredeti kép. Helyébe megjelennek az átértékelődött, megváltozott jelentéstartalommal bíró részletek, amiket a tudatállapot és fizikai valóság kettőssége hoz létre.

-Harmadik dimenzió. (Átalakult, átértékelődött képek)-

A villamos visszatolat, a zene elhalkul és megjelenik a város, emberek sokaságával. Ezek az emberek tömegeket alkotnak, de valójában ők is mind magukban hordozzák a dimenzióváltás lehetőségét és bennük is megannyi új nézőpont és tér születik.

-(Kitekintés, szó szerint.)-

Újra elindul a villamos, ezzel ismét a belső gondolatok felerősödnek, de ekkor hirtelen megszakad a gondolat és újra a lámpát látjuk. Ekkor már sejtethető, hogy véget ért ez a különleges utazás, érzés, a tér visszaszűkül, a dimenziók lecsökkentek, és újra minden egy horizonton van. Ez a pillanat nagyon érzékeny és bármilyen hirtelen történés visszazökkenetheti az embert a normális állapotba.

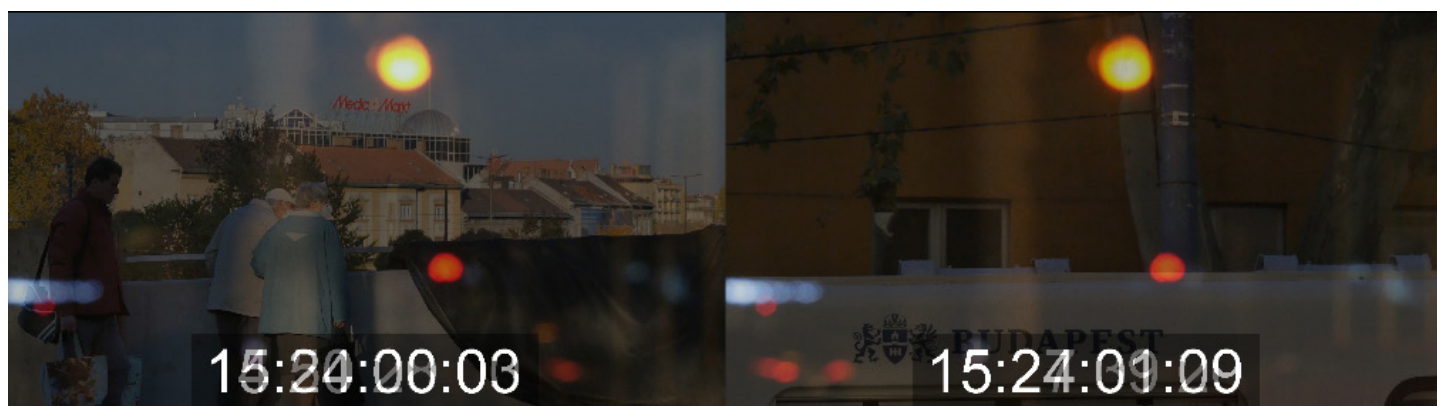
-Harmadik-Második-Első dimenzió (Visszazökkenés)-

„Phaidrosz boncolásának képét kellene mutogatnom. Némely elhangzott dolog megvilágosodik általa. Szeletelést, a világ felosztását s a többi mindenki műveli. Ezer mindenféle leszünk figyelmesek - a változó domborzatra, a ragyogó hegyekre itt, a motor zajára, a fojtószelep tapintására, sziklákra, kórára, kerítések sásfáira, út menti szemétre - figyelmesek leszünk rájuk, de a tudatunkba nem vésődnek, ha ugyan egy-egy olyasmi nem akad köztük, amire eleve fogékonyak vagyunk. Nem is tarthatnánk ennyi mindent az emlékezetünkben, hiszen a temérdek részletől gondolkodáshoz nem jutnánk. Észnélünk pillanataiból kell válogatnunk, s ami homokot felmarkolunk az eszmélet tájairól, az lesz a tudatunk. Az lesz tudatunk számára a világ. Marék világunkban kezdjük a rendezést. Jöhet a szike. Elválasztunk, fajtázunk, sorolunk. Ez ide, ez oda. Ez fehér, ez fekete. Az ítélet a tudatos világ rendezése.

A maréknyi homok egyfélének látszik elsőre, de minél tovább nézzük, annál nagyobb a sokfélesége. Minden homokszemer más. Két egyforma nincs köztük. Viszont némelyek így, mások úgy hasonlítanak egymásra, a hasonlókat ilyenformán apróbb halmokká rendezhetjük. Homokszemer, színe szerint, nagysága szerint, formája és áttetszősége szerint. Vége-hossza nincs az osztályozásnak.

A klasszikus szemlélet a homokhalmocskák rendezőelveivel és kapcsolataival foglalkozik. A romantikus szemléletet a marék homok érdekli, mégpedig osztályozás előtt. Akár így, akár úgy, jogos a világra tekintenünk, csak a két szemlélet idegenkedik egymástól.

Múlhatatlanul szükségessé vált azonban a világnak olyan szemlélete, amelyik a romantikust és a klasszikust egymás sérelme nélkül egyesíti.

Nem irtózhatik sem a homok osztályozásától, sem az osztályozatlan homok csodálatától. Inkább a végtelen táj felé irányítsa a figyelmet, ahonnan a marék homok vétegett. Ilyesmivel próbálkozott Phaidrosz, a bukott sebész.

Munkálkodásának megértéséhez úgy kell tekintenünk őt is, mint a táj elidegeníthetetlen részét, aki benne áll a közepében, méreget és osztályoz. Aki őt nem látja, a tájat sem látja. Aki a Buddhának azt a felét nem látja, amelyik a motorkerékpár tagolásával foglaltos, az szeme elől vesztí a Buddhát.

Az örök kérdés persze, a motorkerékpárnak melyik részében, a homoknak melyik szeméjében lakik a Buddha. Nyilvánvaló, hogy rosszfélé kereskedik, aki ilyet kérdez, mert a Buddha jelen mindenben. Másrészt nyilvánvaló, hogy jóféle kereskedik, hiszen a Buddha mindenben jelen. Sok szó elhangzott már az analitikus gondolattal meg nem közelíthető Buddháról - némelyek sokallják is már a szót, és eggyel meg nem toldanák. Azonban arról a Buddháról, amelyik az elemző gondolatban él, és azt irányítja, szinte semmi nem hangzott még el. Történelmi okai vannak ennek. Csakhogy a történelem folytonosan történik, és csak haszon származhatik abból, ha történelmi örökségünket képmutogatással bővítjük.

Ha elemzéssel, értsd szikével esünk tapasztalatainknak, valami mindig elvérzik. Jól tudja ezt a művészet. Mark Twaintól halljuk, hogy amikor a Mississippin való révkalauzkodáshoz megszerezte elemző ismereteit, a folyó sokat veszített szépségéből a szemében. Valami mindig elvérzik. Amiről azonban éppen a művészek emlékeznek meg ritkábban - hogy teremődik is valami közben. Azért jobb nem az elvérzettekért siránkozni, hanem a születés és halál folytonosságát tekinteni ebben a folyamatban, ami sem jó, sem rossz, csak van.

Egy Marmarth nevű városn roboqunk át, John szusszanni sem áll meg. Terméketlen táj, kohóhuhogás. Átjutunk Montanába. Útszéli tábla jelzi az államhatárt. Sylvia a karját lengeti, én meg kürtölök válaszul, de semmi diadalt nem érzek, amikor meglátom a táblát. Bennem a határjelző csak feszültséget kelt, ők meg nem tudhatják, hogy abba az államba jutottak, amelyben Phaidrosz élt.”

Robert M. Pirsig

A zen meg a motorkerékpár-ápolás művészete

Bambuló

videó: <https://bit.ly/3k0Eb39>

Csanády Anna Dorottya, Varga Liza

Konzulens: Hory Gergely

2021.11.02.

